

SPOLJNA POLITIKA SRBIJE: STRATEGIJE I DOKUMENTA

Nataša Dragojlović, dr Stanislav Sretenović, dr Dragan Đukanović, mr Dragan Živojinović (urs), *Spoljna politika Srbije: strategije i dokumenta*, „Evropski pokret u Srbiji“, Beograd, 2010, str. 352.

Knjiga *Spoljna politika Srbije: strategije i dokumenta* pod uredništvom Dragojlović Nataše, dr Sretenović Stanislava, dr Đukanović Dragana i mr Živojinović Dragana predstavlja rezultat višegodišnjeg rada na projektu Evropskog pokreta u Srbiji i Foruma za međunarodne odnose. Ukazivanjem na značaj strateškog mišljenja i sveobuhvatne javne rasprave o spoljnopolitičkom delovanju Republike Srbije, uključivši u svoju artikulaciju i brojne pripadnike akademske zajednice, pre svega studente, projekat ispunjava svoju svrhu sadržinom knjige.

Sadržaj je podeljen na četiri dela: *Predgovor* i tri glavna dela (*Predlozi za strategiju spoljne politike Srbije*, *Spoljna politika Srbije posle 1804. godine: izbor dokumenata* i *Izvori i literatura*).

U predgovoru Evropskog pokreta u Srbiji naznačeni su osnovni motivi za pokretanje i osnovne faze sprovođenja projekta *Definisanje strategije spoljne politike Srbije*. Uz naglašavanje različitih formi delovanja u realizaciji projekta, čvornih tački neslaganja i rasprave, pažnja je usmerena na stvaranje tri tima za izradu tri različita koncepta strategije spoljne politike Srbije.

Na početku prvog dela (*Predlozi za strategiju spoljne politike Srbije*) predstavljen je tekst Predloga strategije spoljne politike Republike Srbije sačinjenog u okviru Foruma za međunarodne odnose Evropskog pokreta u Srbiji. Kroz analizu konstitutivnih elemenata i pojedinih determinanti spoljne politike dat je prikaz postojećeg stanja uz naznaku mogućih i željenih pravaca kreiranja i realizacije spoljne politike Republike Srbije. Povezivanjem povratka Srbije na međunarodni plan kao konstruktivnog aktera sa naglašavanjem potrebe vođenja aktivne spoljne politike stvoren je okvir u kome ovaj predlog strategije razmatra ciljeve, sredstva i aktere spoljne politike.

Značajan deo prvog poglavlja predstavljaju tekstovi predloga strategije spoljne politike Srbije sačinjenih u okviru tri tima, rukovođenih različitim strateškim konceptima.

Predlog nove spoljne politike Srbije vođen evroatlantskom perspektivom Srbije formulisana je u okviru Tima A, pod mentorstvom Živorada Kovačevića, predsednika Evropskog pokreta u Srbiji i asistenta mr Vladimira Pavićevića. Analitički razdvojen u tri celine, pomenuti predlog razmatra, kroz stanje u međunarodnim odnosima, elemente spoljne politike Srbije uz osvrt i na značajne aktere, proširujući ih izvan postojećeg normativnog modela kreiranja spoljne politike Srbije. Predstavljani prioriteti spoljne politike zasnovani na integraciji u Evropsku uniju i punopravnom članstvu u NATO na samom vrhu, a zatim i unapređivanje odnosa sa susedima, velikim silama i zemljama Azije, Afrike, Latinske Amerike,

Australije i Okeanije sugerišu dalje, kroz predloge puteva ostvarenja, nužno i na sredstva realizacije takve spoljne politike.

Zatim je predstavljena Strategija spoljne politike Republike Srbije članova Tima B, sačinjena u saradnji sa mentorom, ambasadorom Milanom Šimurdićem, te asistentima dr Draganom Đukanovićem i mr Draganom Živojinovićem. Ovaj predlog strategije svojom sadržinom ispunjava zahteve strateškog koncepta balansa, uz naznaku da se ona iscrpljuje trenutkom pristupanja Evropskoj uniji. Naglašavanjem hijerarhijski postavljenih prioriteta na samom početku, postavljen je okvir razmatranja i detaljne analize svakog od njih u nastavku teksta predloga strategije. Članstvo u Evropskoj uniji, intenziviranje bilateralnih i multilateralnih odnosa sa državama regiona, a zatim i regulisanje statusa Autonomne Pokrajine Kosovo i Metohija prikazani su kao najvažniji strateški ciljevi spoljne politike Republike Srbije. Ekonomske, političke i spoljne determinante čine veliki deo dalje analize, u kontekstu vojne neutralnosti i postojeće i poželjne međunarodne ekonomske saradnje.

Na kraju prvog dela, prikazan je tekst Nacrta spoljnopolitičke strategije Republike Srbije trećeg tima, Tima C, izrađen u okvirima istočne perspektive spoljne politike Srbije. Mentor, Đorđe Vukadinović, glavni urednik časopisa *Nova srpska politička misao* i asistent mr Dragomir Anđelković, u saradnji sa članovima tima, svoj predlog strategije predstavili su kroz osam logičkih celina. Naglasak je stavljen na unutrašnje determinante spoljne politike, artikulisane kroz određene, hijerarhijski postavljene, principe spoljne politike. Očuvanje ustavnog i pravnog poretka i teritorijalnog integriteta čine temeljni princip predloga strategije trećeg tima. Autori izdvojeno mesto pružaju i vojnoj neutralnosti, prijateljskim i partnerskim odnosima sa Evropskom unijom, Ruskom Federacijom i članicama Pokreta nesvrstanih, uz napomenu da će utvrđeni principi spoljne politike biti ključni kriterijum te saradnje. Ostala pitanja razmotrena ovim predlogom u vezi su sa uspostavljanjem stabilnog međunarodnog poretka na Balkanu.

Drugi deo (*Spoljna politika Srbije posle 1804. godine: izbor dokumenata*) započinje Uvodnom napomenom dr Stanislava Sretenovića, jednog od urednika knjige. Na tom mestu, ukazuje se da sadržaj ovog dela knjige čine domaći dokumenti koji sugerišu na postojanje strateškog razmišljanja o spoljnoj politici Srbije. Navodi se desetak perioda u spoljnopolitičkom delovanju Srbije, uz istovremeni naglasak na ključne probleme sa kojima se u tom delovanju susretala. Na kraju, autor Uvodne napomene ukazuje na cilj predstavljanja zbirke dokumenata.

Dokumenta koja čine sadržaj *Izbor dokumenata o spoljnoj politici Srbije /1804-2010/* predstavljena su hronološkim redosledom. Između Ičkovog mira iz 1807. godine i Izlaganja Vuka Jeremića, ministra spoljnih poslova Republike Srbije, na Prvoj konferenciji ambasadora Republike Srbije u Beogradu 16. decembra 2007. godine, navedene su brojne konvencije, delovi različitih ustava, memoari, govori, protestne note, ekspozeci,

deklaracije, saopštenja, članci i predlozi platforme od važnosti za spoljnu politiku.

U posljednjem, trećem delu knjige (*Izvori i literatura*) prikazana je lista korišćenih izvora podeljenih u nekoliko grupa: *Arhivi, Zbirke dokumenata, Dnevници, memoari, pisma i govori, Ugovori, Literatura*. Na kraju ovog dela, predstavljeni su i svi članovi timova, čiji predlozi strategije spoljne politike Republike Srbije čine bitan sadržaj knjige.

Spoljna politika Srbije: strategije i dokumenta predstavlja značajan korak u ukazivanju na važnost strateškog razmišljanja i kao takva, stavljena je na raspolaganje kako članovima akademske zajednice, tako i široj javnosti. Kombinujući različite predloge strategije spoljne politike sa korišćenjem istorijsko-deskriptivnog pristupa kroz izbor različitih dokumenata, uz sveobuhvatni pristup učinjena je prilogom za podsticaj i oruđem za dalju analizu i promišljanje spoljne politike Srbije.

Marko DAŠIĆ